

Sygn. akt VI U 563/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 stycznia 2014 r.

Sąd Rejonowy w Białymstoku VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący SSR Karolina Szerel

Protokolant Anna Wieremiejuk

po rozpoznaniu w dniu 17 stycznia 2014 r. w Białymstoku

na rozprawie

sprawy E. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w B.

o odsetki

na skutek odwołania E. S.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B.

z dnia 17.10.2013 r. Sygn. 07-124252

Zmienia zaskarżoną decyzję i przyznaje odwołującej E. S. prawo do odsetek za opóźnienie w wypłacie jednorazowego odszkodowania z tytułu wypadku przy prowadzeniu działalności gospodarczej jakiemu uległa odwołująca w dniu 29.08.2012 r., przyznanego w wysokości 6.336 złotych, za okres od dnia 4.04.2013 r. do dnia 18.10.2013 r.

Sygn. akt: VI U 563/13

UZASADNIENIE

Zaskarżoną decyzją z dnia 17.10.2013 r. znak 07- (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. odmówił E. S. prawa do ustalenia i wypłaty odsetek za nieterminową wypłatę jednorazowego odszkodowania w związku z wypadkiem przy prowadzeniu działalności gospodarczej z dnia 29.08.2012 r. W uzasadnieniu swojego stanowiska organ rentowy podniósł, że odsetki za opóźnienie w ustaleniu prawa do świadczenia lub jego wysokości ustala się w razie niedotrzymania ustawowego terminu wydania decyzji, uwzględniającej orzeczenie organu odwoławczego. Zdaniem ZUS termin powyższy został dotrzymany, bowiem decyzja, na podstawie której wypłacono E. S. jednorazowe odszkodowanie została wydana bez przekroczenia ustawowego terminu 30 dni, licząc od wyjaśnienia ostatniej okoliczności. Przy czym za ostatnią okoliczność niezbędną do wydania decyzji ZUS uznał wpłynięcie do organu rentowego odpisu prawomocnego wyroku sądowego Sądu Okręgowego, przyznającego ubezpieczonej prawo do jednorazowego odszkodowania (tj. w dniu 14.10.2013 r.). Organ wyjaśnił, iż decyzja przyznająca jednorazowe odszkodowanie została wydana dnia 17.10.2013 r., a wypłata zrealizowana dnia 18.10.2013 r. Równocześnie z uwagi na fakt, że organ odwoławczy nie orzekł o odpowiedzialności organu rentowego za opóźnienie w ustaleniu prawa lub w wypłacie świadczenia- ZUS uznał, iż brak jest podstaw do uwzględnienia żądania ubezpieczonej w tym zakresie (k. 50 akt ZUS)

Odwołanie od powyższej decyzji złożyła E. S. wskazując, że odsetki powinny być liczone od upływu terminu, w którym organ rentowy powinien był wydać prawidłową decyzję uwzględniającą wniosek o wypłatę jednorazowego odszkodowania. Odwołująca wskazała przy tym na błędy popełniane przez organ rentowy na etapie wydawania pierwszej decyzji w sprawie jednorazowego odszkodowania (k. 2).

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie podtrzymując w całości argumentację zawartą w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji (k. 4).

Sąd Rejonowy ustalił i zważył, co następuje:

Poza sporem w niniejszej sprawie pozostawało, iż w dniu 29.08.2012 r. odwołująca uległa wypadkowi przy prowadzeniu działalności gospodarczej i w związku z tym doznała 9% długotrwałego uszczerbku na zdrowiu (akta ZUS).

Decyzją z dnia 04 kwietnia 2013 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. odmówił E. S. w oparciu o treść ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (tj. Dz. U. z 2009 r., Nr 167, poz. 1322 ze zm. – w dalszej części uzasadnienia zwana ustawą wypadkową) prawa do jednorazowego odszkodowania z tytułu uszczerbku na zdrowiu będącego następstwem wypadku przy prowadzeniu działalności gospodarczej z dnia 29.08.2012 roku. Organ rentowy zajmując powyższe stanowisko wskazał, że w myśl art. 6 ust. 2 i 3 ustawy wypadkowej jednorazowe odszkodowanie nie przysługuje osobom prowadzącym pozarolniczą działalność gospodarczą, w razie wystąpienia w dniu wypadku zadłużenia z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne na kwotę przekraczającą 6,60 zł do czasu spłaty całości zadłużenia. Prawo do w/w odszkodowania przedawnia się, jeżeli zadłużenie nie zostanie uregulowane w ciągu 6 miesięcy od dnia wypadku.

E. S. odwołała się od powyższej decyzji. W uzasadnieniu wyjaśniła, iż zawarła z Zakładem Ubezpieczeń Społecznych umowę układu ratalnego i w związku z tym organ rentowy wydał w 2013 roku dwa zaświadczenia o nie zaleganiu przez nią z zapłatą składek.

Sąd Rejonowy w Białymstoku VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 28.06.2013 r. Sygn. akt: VI U 223/13 oddalił w/w odwołanie (k. 27-28 akt ZUS). W uzasadnieniu Sąd za bezsporną uznał okoliczność, iż E. S. w dniu 29.08.2012 r. uległa wypadkowi przy prowadzeniu pozarolniczej działalności gospodarczej i w związku z tym doznała 9 % długotrwałego uszczerbku na zdrowiu. Nadto bezspornym w ocenie Sądu było, iż w dacie wypadku odwołująca posiadała zadłużenie na rzecz Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przekraczające kwotę 6,60 zł i nie zostało ono uregulowane w ciągu 6 miesięcy od dnia wypadku. Sąd zaznaczył, iż umowa o rozłożeniu na raty należności z tytułu składek została podpisana przez strony w dniu 21.01.2013 roku., a zatem to od tej daty odwołująca nie posiadała wymagalnego zadłużenia w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych. Natomiast w dacie wypadku tj. 29.08.2012 r. posiadała ona zadłużenie na rzecz Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przekraczające kwotę 6,60 zł i niewątpliwie nie zostało ono uregulowane w ciągu 6 miesięcy od dnia wypadku.

Na skutek apelacji wniesionej przez odwołującą (k. 32 akt ZUS) Sąd Okręgowy w Białymstoku V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 10.10.2013 r. Sygn. akt: V Ua 48/13 zmienił zaskarżony wyrok w pkt I i poprzedzając go decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. z dnia 04 kwietnia 2013 roku i przyznał E. S. jednorazowe odszkodowanie z tytułu wypadku przy prowadzeniu działalności gospodarczej, jakiemu uległa w dniu 29 sierpnia 2012 roku, w kwocie 6.336 złotych. W uzasadnieniu wyroku Sąd Okręgowy nie kwestionował ustaleń faktycznych sprawy przyjętych zarówno przez organ rentowy, jak i Sąd I Instancji. Zdaniem Sądu, we wskazanych wyżej okolicznościach, należało jednak dokonać odmiennej interpretacji przepisów prawa materialnego, tj. art. 6 ust. 2 i 3 ustawy z 30.10.2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych. Sąd Okręgowy wskazał, iż termin przedawnienia przewidziany w art. 6 ust. 3 ustawy z dnia 30 października 2002 roku o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych ulega zawieszeniu w związku z zawartą przez strony na podstawie art. 29 ust. 1 i 1a ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych umową o rozłożenie na raty należności z tytułu składek i biegnie na nowo od dnia uregulowania przez

wnioskodawcę zaległości składkowych. Zawieszenie biegu terminu przedawnienia następuje od dnia zawarcia umowy do dnia płatności ostatniej raty określonej w harmonogramie spłat. Tym samym w ocenie Sądu II instancji prawo do w/w odszkodowania w przypadku odwołującej nie przedawniło się.

Odpis prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego wpłynął do organu rentowego w dniu 14.10.2013 r. Celem jego wykonania ZUS w dniu 17.10.2013 r. wydał decyzję przyznającą odwołującej jednorazowe odszkodowanie w wysokości 6.336 zł, zaś w dniu 18.10.2013 r. dokonał jego wypłaty uprawnionej (k. 48 akt ZUS) (okoliczności niesporne). W stanie faktycznym rozpoznawanej sprawy spór sprowadza się do oceny terminowości wypłacenia przez organ rentowy jednorazowego odszkodowania, jak też oceny – w kontekście zgłoszonego żądania odsetek – czy za ewentualne opóźnienie w wypłacie świadczenia ponosi odpowiedzialność organ rentowy.

Zgodnie z art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2007 r. Nr 11, poz. 74) jeżeli organ rentowy – w terminie przewidzianym w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych – nie ustalił prawa do świadczenia lub nie wypłacił tego świadczenia, jest obowiązany do wypłaty ustawowych odsetek określonych w przepisach prawa cywilnego. Nie dotyczy to sytuacji, gdy opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które ZUS nie ponosi odpowiedzialności. Zatem dla oceny zasadności żądania odsetek decydujące jest ustalenie, czy i z jakich przyczyn doszło do uchybienia terminowi przewidzianemu do ustalenia i wypłaty danego świadczenia. Jeśli ustawowe terminy zostały przekroczone, a opóźnienie w spełnieniu świadczenia jest następstwem okoliczności za które ZUS ponosi odpowiedzialność – powstaje obowiązek zapłaty odsetek.

W odniesieniu do jednorazowego odszkodowania z tyt. wypadku przy pracy zasady jego przyznawania i terminy wypłacania określają przepisy ustawy z dnia 30.10.2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (t.j. Dz. U. z 2009 r. Nr 167, poz.1322). Art. 15 w/w ustawy stanowi, że decyzję w przedmiocie przyznania lub odmowy przyznania jednorazowego odszkodowania oraz jego wysokości ZUS wydaje w ciągu 14 dni od dnia: 1) otrzymania orzeczenia lekarza orzecznika lub komisji lekarskiej; 2) wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Jeżeli w wyniku decyzji zostało ustalone prawo do jednorazowego odszkodowania oraz jego wysokość, ZUS dokonuje wypłaty odszkodowania w terminie 30 dni od dnia wydania decyzji. W niniejszej sprawie powstała wątpliwość dotycząca tego, co może być uznane za moment wyjaśnienia „ostatniej okoliczności”, o której mowa w powoływanym przepisie.

Przepis art. 85 ust. 1 ustawy o sus będący materialnoprawną podstawą żądania od organu rentowego odsetek za opóźnienie pozostaje w bezpośrednim związku z art. 118 ust. 1a ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2004r. Nr 39, poz. 353 ze zm). Art. 118 ust. 1a ustawy o FUS (na który powołuje się organ rentowy w nin. sprawie) ma następujące brzmienie: „W razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego”. Przepisu powyższego nie można jednakże interpretować w ten sposób, że ustawowy termin do wydania decyzji w sprawie świadczenia i jego wypłaty w razie, gdy prawo do świadczenia zostało ustalone przez sąd, biegnie zawsze od dnia doręczenia organowi rentowemu prawomocnego orzeczenia sądu, niezależnie od tego, co sprawiło, że to sąd a nie organ ustalił prawo. Interpretację nadającą w/w przepisowi treść zgodną z Konstytucją (i podzielaną w pełni przez sąd rozpoznający nin. sprawę) wskazał Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 11.09.2007r. (P 11/07) stwierdzając, że za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji w sprawie świadczenia uznaje się dzień wpływu do organu rentowego prawomocnego orzeczenia sądu ustalającego prawo do tego świadczenia, o ile za nieustalenie tych okoliczności we wcześniejszym terminie nie ponosi odpowiedzialności organ rentowy. Trybunał Konstytucyjny podkreślił, że istotne znaczenie dla takiej wykładni ma użycie w art. 118 ust. 1a ustawy o FUS wyrazu „również”. Oznacza to bowiem, że dzień doręczenia prawomocnego orzeczenia sądu, w razie gdy prawo do świadczenia zostało ustalone przez sąd nie jest jedynym możliwym początkiem biegu terminu wydania przez organ rentowy decyzji w sprawie ustalenia prawa do świadczenia i jego wypłaty. Początek biegu terminu równie dobrze można wskazać wcześniej – jako dzień, w którym organ rentowy mógł ustalić to prawo, gdyby działał prawidłowo.

W rozpoznawanej sprawie Sąd doszedł do przekonania, że ustalenie prawa odwołującej do jednorazowego odszkodowania dopiero w postępowaniu odwoławczym, było spowodowane okolicznościami, za które odpowiada organ rentowy. Zdaniem Sądu w chwili wydawania decyzji odmownej z dnia 04 kwietnia 2013 r. ZUS posiadał wszystkie potrzebne dane pozwalające na wydanie decyzji zgodnej z prawem. Co istotne, okoliczności związane ze zdarzeniem, przyjęte za podstawę rozstrzygnięcia zarówno przez organ rentowy, jak i Sądy obu instancji były tożsame. Sąd Okręgowy, przyznając odwołującej prawo do jednorazowego odszkodowania z tytułu wypadku przy prowadzeniu działalności gospodarczej w wyroku zmieniającym z dnia 10.10.2013 r. dokonał jedynie odmiennej wykładni przepisów prawa, od przyjętej przez organ rentowy i Sąd I instancji. Rozważania Sądu Okręgowego nie zmieniały ustaleń faktycznych związanych z samym wypadkiem, lecz skupiały się na odmiennej interpretacji i wykładni art. 6 ust. 2 i 3 ustawy o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych.

Zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 7 kwietnia 2010 r. Sygn.: I UK 345/09 organ rentowy ponosi odpowiedzialność za odmowę przyznania świadczenia, jeżeli niezbędne okoliczności faktyczne uzasadniające nabycie prawa zostały ustalone w postępowaniu przed tym organem a odmowa przyznania świadczenia jest wynikiem błędu w wykładni lub zastosowaniu prawa materialnego. W takim przypadku późniejsze wydanie prawomocnego wyroku sądu ubezpieczeń społecznych przyznającego świadczenie i wpływ tego wyroku do organu rentowego nie mają znaczenia dla biegu terminu do wydania decyzji, od upływu którego ubezpieczonemu przysługują odsetki (art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, jednolity tekst: Dz. U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585 ze zm. w związku z art. 118 ust. 1 i 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, jednolity tekst: Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.). Powyższa teza została potwierdzona również w innym wyroku Sądu Najwyższego z dnia z dnia 15 października 2010 r. Sygn.: III UK 20/10, gdzie Sąd orzekł, iż w sytuacji, gdy organ rentowy dokonał nieprawidłowej wykładni lub błędnego zastosowania prawa, to ubezpieczonemu należą się odsetki od kwoty świadczenia przyznanego wyrokiem sądu liczone od upływu terminu, w którym organ rentowy powinien był wydać prawidłową decyzję uwzględniającą wniosek.

Stosownie do powyższego należało przyjąć, iż organ rentowy, z uwagi na dokonanie niewłaściwej wykładni przepisów prawa, przy jednoczesnym zachowaniu niezmienionych ustaleń faktycznych przez sądy obu instancji, ponosi odpowiedzialność za opóźnienie w ustaleniu prawa odwołującej do świadczenia. Wskazać bowiem należy, iż w sytuacji, gdy znany organowi rentowemu stan faktyczny sprawy stwarza podstawy przyznania określonego świadczenia przy prawidłowej wykładni i stosowaniu prawa materialnego, organ rentowy ponosi odpowiedzialność „odsetkową” związaną ze swoim błędem w zakresie wykładni lub stosowania prawa materialnego. Organ rentowy ma obowiązek znać i prawidłowo stosować prawo materialne i w tym zakresie ponosi pełną odpowiedzialność (patrz: fragmenty uzasadnienia wyroku SN z 07 kwietnia 2010 r. Sygn.: I UK 345/09).

Jak stwierdził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 25.01.2005 r. (I UK 159/04) wydanie przez organ rentowy niezgodnej z prawem decyzji odmawiającej wypłaty świadczenia w sytuacji, gdy było możliwe wydanie decyzji zgodnej z prawem, w szczególności gdy ubezpieczony wykazał wszystkie przesłanki świadczenia oznacza, że opóźnienie w spełnieniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy ponosi odpowiedzialność, choćby nie można było mu zarzucić niestaranności w wykładni i stosowaniu prawa. Taka sytuacja w ocenie Sądu miała miejsce również w niniejszej sprawie. Organ rentowy wydał w dniu 04 kwietnia 2013 r. bezprawną decyzję o odmowie przyznania E. S. świadczenia, podczas gdy możliwe było wydanie wówczas decyzji zgodnej z prawem, bo ubezpieczona wykazała wszystkie przesłanki świadczenia. W tym stanie rzeczy opóźnienie nie jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności w rozumieniu art. 85 ust. 1 ustawy o sus, zaś początek opóźnienia w wypłacie świadczenia wyznacza dzień wydania błędnej decyzji, zmienionej w toku postępowania odwoławczego.

Z tych względów na mocy art. 477 k.p.c. zaskarżoną decyzję należało zmienić i przyznać odwołującej odsetki za opóźnienie w wypłacie świadczenia za okres od dnia 04.04.2013 r. (data wydania przez ZUS pierwszej błędnej decyzji) do dnia 18.10.2013 r. (tj. do dnia faktycznego wypłacenia kwoty 6.336 zł k. 48 akt ZUS). Na marginesie Sąd wskazuje, iż pełnomocnik odwołującej na rozprawie w dniu 17.01.2014 r. zaznaczył, iż za datę otrzymania jednorazowego odszkodowania można przyjąć 18.10.2013 r. (k. 18).